

DOPIS

ALU SNK, f. D. Makovický, sign. 50 A 61a. Originál, rukopis.
AÚTGM, f. ÚTGM, sign. VIII, k. 83, sl. 497, č. 6283.

M. Štefanovič T. G. Masarykovi
Bratislava, 4. března 1895

/21

Prešporok 4/III 895.

Velectený pane profesore!

Odpusťte prosím, že tak pozde odpovedám, ale pravdu rečeno, ťažko mi počať. Ťažko preto, že prvým slovom musí byť zoznanie úplnej malomocnosti a nedôvery v zdar akéhokoľvek podniku.

Pristúpme rovno ku koreňu otázky! Má sa založiť časopis, týždenník. Neni možné, aby časopis ten [sa] vyhnul denným otázkam, nezaoberal sa *aj* politikou, a v tomto prípade musí mať 5 000 zl. kaucie¹ deponované. Kde ich vziať? Keď si pomyslím na zbierky naše na gymnásium,² ako i na všeličo iné, prejde mi chuť aj len pripomenúť verejne také niečo. Poslúžim Vám maličkou, ale charakteristickou ilustráciou. Vlni som chcel vydávať mesačník pre ľud, ale nie na prihlásené predplatky, lež na adresy, ktoré bude možno zobrať. Myšlienka bola tá, čím viacej vypátrať, z čitateľov sa časom zrodia predplatitelia. Podnik potreboval podporu – lebo ja nie som v stave peňažné obete donášať, – i našiel ju zdánlive. Zvesť bola s úľubou, odobrením a ja verím, že i s *opravdovou* radosťou prijatá; podpísalo ich poprednejších i čo najhorlivejších našincov 1 800 zl. na zabezpečenie tlačových výloh pre 2 roky. Podmienky boli splatiť 10 % *hneď pri podpise*, 10 % za mesiac a ostatok podľa potreby a na moje vyzvanie kedykoľvek. Podmienky *podpísali*, ale *zložili po 10 zl. hneď len štyria a o mesiac neposlal nikto ani babky!* Myslím, že vec hovorí za seba samu. Verím, že by bolo možno bývalo dobrať 9/10 podpísaného obsahu, ale aj celý obsah – ale tá mlhavosť účinkuje rozrušive. Prišli pomedzi i iné ťažkosti a mne sa odnechcelo nútkať na splátky našich predákov. Keď som videl, že písomný záväzok sám vsebe nestačí. Keďby sa však nejednalo o mňa, týchto 2 000 zl. by som zohnal, – čože ale s tým?

Šuhajci čakajú podporu, aby sa mohli dostať domov – ergo počítajú na to, že ich námaha, ich účinkovanie ako tak, ale predsi len vyživí!!

Ja by som si nedovolil ich v tom utvrdiť – ač práve to držím nielen za možné, ale i za pravdepodobné. Keďby sa podarilo ťažkosti počiatku premôcť, Augustini sa zo Sibiňa³ na žiaden pád nepohne až do tých čias, kým podnik bude visieť len v povetří, kým nebude mať zaistený reálny podklad. A tento by bol vstave vec upevniť; k rozkvetu

dovieš, či to možno povedať: o pp. Šrobárovi a Smetanaym, – neviem, nepoznám ich. Doposlaný mi plán je síce opráv potrebný, vcelku ale dosť dobrý, lenže plán napísať a do života uviesť to je dvoje, to poslednejšie 1 000krát ťažšie ako to prvé. Badám, že ani jeden z nich nemá diplómu, a to sa mi neľúbi, nie síce preto, ako by som dáky prilišný význam pripisoval diplómu, ale sa nazdám, že seriózny človek prácu, do ktorej sa chytil, aj dokončí. Máme tej nehotovosti dosť doma, jej počiatočný oheň vytúcha obyčajne velice biedne. Toto je asi norma, výnimky čestné sú istotne možné – ale už som povedal, nepoznám ich, pp. Šrobára a Smetanay-ho totiž.

Dovoľte prosím aby som teraz troška odbočil ku Vašej knihe Česká otázka⁴, za jejž mi doposlanie Vám týmto úctyplne ďakujem.

Na str. 62 stoja tieto slová: „Že Slováč stal se prvým pěvcem ideje slovanské, je zajiště pozoruhodné a stojí za uvažování, jako že vůbec pro nás otázka slovenská má největší důležitost.“ Nechcem sa rozpisovať o tom, ako v Čechách skoro^a cez dva ľudské veky otázka slovenská posudzovaná bola zo stanoviska frázy,^b „proč jste se odtrhli?“⁵ – a ako bola tá dôležitosť skrze vodcu Riegra formulovaná tou sentenciou, že naša existencia je nešťastím pre Čechov. Som velice potešený, že taký pravý úsudok čítam v knihe tak znamenitej, ako je kniha Vaša, i úfam, že nezanikne, ale bude spozorovaný a bude mať následky praktické. Je pravda, že ako každému človeku, tak i každému národu nutno sa rodiť a riasť zo samého seba, – ale i to je pravda, že priateľské, ale poviazané sily suseda vlastný záujem káže rozväzovať. Že sily Česko-slovenské sú síč priateľské, to vari dnes nepotrebuje dôkazu, ako ani to, že sily slovenské sú *nielen zanedbané*, ale i poviazané, zauzlené až na umrtnenie. Tak ku pr[íkladu] o založení skrze pp. Šrobára a Smetanay-ho zaúmyslenej Jednoty – hneď dnes ani snívať nemožno, lebo ako tajný spolok ju založiť je neradno, vrchnosť ju ale na žiaden pád nepovolí. Vám je známo, že ani jednoduché zhromaždenie ľudu pod riadnym titulom nepovolí, ako ani spevácky, turistický, gymnastický atd. spolok. Tak tedy dnes len cestou časopisu možno to robiť a urobiť a keďže my sami nie sme vstave urobiť si prielom na okovách nás svierajúcich, myslím, že Čechom aj ich vlastný záujem káže nedovoliť, aby sme vždy hlbšie a hlbšie upadali, ale naopak [nakolko] sa dá im, pomôcť nám naše sputnané sily uvoľniť.

Myslím, povedal som všetko, čo nateraz bolo potrebné

S výrazom znamenitej úcty
Vám oddaný

Miloš Štefanovič

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-I-22, k. 690. Originál, rukopis. Záhľavi: Dr. Štefanovič Milos, h. úgývéd- advokát Pozsony, kórház utca 10/1 – Prešporok, Špitálska ulica 10/1.

JIRÁSEK, J. Z korešpondencie predstaviteľov českého a slovenského národného hnutia na prelome 19. a 20. storočia. In *Historický časopis* 17 (1969), č. 3, s. 279–280. Publikováno s malými odchýlkami způsobenými zřejmě špatným přečtením málo čitelných slov.

a – Slovo „skoro“ je dopsáno jako vsuvka.

b – Míněno „zo stanoviska fráze“.

c – Slovo „si“ dopsáno jako vsuvka.

- 1 – Kauce. Jejím složením bylo v Uhrách podmiňováno vydávání novin.
- 2 – V 60. letech 19. století vznikla postupně tři slovenská gymnázia – v Turčianském Sv. Martině, Kláštore pod Znievom a Revúci. Není jasné, které z nich má Štefanovič na mysli.
- 3 – Sibiu v dnešním Rumunsku.
- 4 – MASARYK, T. G. *Česká otázka. Snaby a tužby národního obrození*. Praha 1895, s. 62.
- 5 – Výtčka adresovaná často po roku 1843 ze strany Čechů Ludovitovi Štúrovi a jeho stoupencům za to, že kodifikovali slovenštinu jako spisovný jazyk a definitivně opustili češtinu.

J. Škultéty T. G. Masarykovi
[S. l.], 23. března 1895

/22

Vysokoctěný priateľu!

Z príležitosti takejto vidno, akí sme biedni, ako nemáme ľudí. Bol by som si žiadal odporučiť Ti od Augustíního lepšieho spisovateľa, i hútal som, radil som sa aj iných, a všetko márne. V Pešti máme niekoľko študentov, ale tí nemajú ešte dostatočných skúseností, ustálených názorov a ani najrozvitejší z nich nevie ešte poriadne písať. Bol by najprimeranejší dr. Ján Wagner, ale ten je teraz v Št[ajerskom] Hradci,¹ u akéhosi ase-kuračného^a ústavu. Naši ľudia sú po dedinách – vzdialení od prúdenia udalostí. Tak po dlhšom hútaní (keď ma už trápilo, že Ty môžeš sa mrzeť pre moje otálanie) rozhodol som sa predsa za Augustíního. Písal som mu v stredu (20. t[ohoto] m[esiaca]), tak, aby odpovedal nielen mne, ale súčasne aby sa obrátil k Tebe. Po tieto dni mohol by si teda už mať jeho list – snáď prv než tento môj. Augustíni, ako som už podotkol, spisovateľ nie je najlepší, no to mohol by nahradiť svojou čulosťou; a má tú prednosť, že zná dobre – žijúc v nich – i rumunské pomery. Ponevác ešte nemám od neho odpoveď, dnešnou poštou posielam mu nový, urgujúci list.

A čo je dotyčne jazyka korešpondencií? Augustíni vie po francúzsky, no iste nedostatočne – koncipovať, vysloviť náležite svoju myšlienku sotva bol by v stave.

Z nášho pražského roka minulo už temer šesť mesiacov; ešte štyri, a budete zase u nás. Ty mal si zase tuhú zimu (rozumiem hlavne prácu), no zapadnúť to vari nezapadne bez výsledku dobrého. Ja mal som tisíc chuti registrovať jedno – druhé z tej vojny zamiešať sa – ale zas len tá naša bieda! Českí predplatitelia, o ktorých neviem, akého sú zmysľania v otázkach českých, sú na tento čas finančne veľmi vážni pre Pohľady. Ja prevzal som časopis s deficitom: bez predplatiteľov z Čiech a Moravy, ktorí dávajú ročne vyše 300 zlatých, mal by som veľké kríže. A takáto nesamostatnosť je vlastne ešte najväčšia bieda!! Ale jestli bude Pán Boh pomáhať ešte asi za dva roky, nesnádze tieto prestanú, časopis vymôže si pevnejšie postavenie.